

Brede Welzijnsnota 2021

Sterker door sociale samenhang

Stadhuis, Bogaardplein 15
Postbus 5305, 2280 HH
Telefoon 14 070
stadhuis@rijswijk.nl
www.rijswijk.nl

Inhoud

Voorwoord	3
1. Inleiding	5
1.1 Visie op Welzijn	6
1.2 Ambitie	6
1.3 Brede Welzijnsnota	6
1.3.1 Het nieuwe normaal	7
1.4 Input van de partners	8
1.5 Vervolg	8
2. Uitgangspunten voor het welzijnsbeleid	9
2.1 Wat is er gaande op het gebied van Welzijn?	9
2.2 Uitgangspunten	10
3. De huidige cijfers in Rijswijk	11
3.1 Thema eenzaamheid	11
3.1.1 Wat wordt er verstaan onder eenzaamheid?	11
3.1.2 Eenzaamheid in Rijswijk	12
3.2 Thema mantelzorg	13
3.2.1 Wat wordt er verstaan onder Mantelzorg?	14
3.2.2 Mantelzorg in Rijswijk	14
3.3 Thema Vrijwilligers	16
3.3.1 Wat wordt er verstaan onder vrijwilligers en het vrijwilligerswerk?	16
3.3.2 Vrijwilligers in Rijswijk	17
3.4 Thema Inclusie	19
3.5 Conclusie	19
4. Doelstellingen	20
4.1 Thema Eenzaamheid	20
4.1.1 Hoe gaat de gemeente Rijswijk het doel realiseren?	20
4.1.2 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda	20
4.2 Thema Mantelzorg	21
4.2.1 Hoe gaat de gemeente Rijswijk het doel realiseren?	21
4.2.2 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda	21
4.3 Thema Vrijwilligers	22
4.3.1 Hoe gaat de gemeente Rijswijk het doel realiseren?	22
4.3.2 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda	22

4.4 Thema Inclusie	23
4.4.1 Hoe gaat de gemeente het doel realiseren?	23
4.4.2 Hoe wordt omdenken ingezet?	24
4.4.3 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda	24
4.5 Verbindingen in Rijswijk	24
5. Sturen op de uitvoering	26
5.1 De samenwerking in het Welzijnsveld	26
5.2 Hoe te sturen op resultaten?	26
6 Financiën	28
Bijlage 1	29

Voorwoord

‘Bouwen aan een stad waar iedereen mee kan doen’, dat is waar ik mij als wethouder dagelijks voor inzet. We willen dat Rijswijk een stad is waar mensen dicht bij elkaar staan en naar elkaar omzien. Een gemeente waar inwoners zich veilig en thuis voelen. Een inclusieve samenleving, waar we voor elkaar zorgen, waar plek is voor iedereen, met gelijke kansen voor iedereen en waar gelijke behandeling de norm is. We zien dat mensen steeds ouder worden, langer zelfstandig thuis blijven wonen en voor hulp en ondersteuning een beroep doen op hun eigen (informele) netwerk. Voorwaarde is dan uiteraard wel dat dit netwerk er ook daadwerkelijk is. Maar een sociaal netwerk is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daar is dus werk te doen.

Inzet op en heldere kaders in het welzijnsveld zijn door de huidige Coronacrisis nog belangrijker geworden. Het is een onzekere tijd en mensen hebben elkaar nog meer nodig. Er zijn genoeg zorgelijke ontwikkelingen: bijvoorbeeld over de verdubbeling van het aantal eenzame ouderen en het gedaalde welbevinden onder mensen die onzeker zijn over hun baan en inkomen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) verwacht dat een deel van de sociale en economische gevolgen van de coronacrisis nog zichtbaar moet worden. We moeten als gemeenschap een extra stap zetten om te voorkomen dat veel mensen in onze stad buiten de boot dreigen te vallen. Vooral nu moeten we dus creatief zijn. De veranderingen vragen om een nieuwe brede aanpak gericht op welvaart én welbevinden.

Iedereen in de stad zet zich onverminderd in, zo zagen wij ook tijdens de lock-down. Ondanks de belemmering voor bijvoorbeeld het organiseren van bijeenkomsten en activiteiten is in de afgelopen maanden de veerkracht van onze stad gebleken; inwoners en (welzijns)partners hebben zich flexibel opgesteld en hun activiteiten vonden digitaal of telefonisch toch doorgang. Daarmee ontdekken we nieuwe mogelijkheden en kansen, ervaren we hoe belangrijk het is om in contact te zijn en op welke manieren dat allemaal vorm kan krijgen.

Bouwen aan een inclusieve stad is een continu en intensief proces. Een belangrijke mijlpaal in dit proces is de Brede Welzijnsnota die voor u ligt. Het is voor het eerst dat we zo uitvoerig in beeld brengen hoe ons fundament eruit zou moeten zien en hoe we het fundament de komende jaren willen verstevigen. Belangrijke thema’s hierbij zijn de bestrijding van eenzaamheid, de ondersteuning van mantelzorgers, stimulering van vrijwilligerswerk, en de inzet op inclusie.

Dat doen we als gemeente niet alleen. Integendeel. We werken intensief samen met onze (welzijns)partners, inwoners en bedrijven. De gemeente is aanjager en daarvoor wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande structuren binnen het welzijnsveld, maar ook binnen andere domeinen. Het is de bedoeling dat alle partijen de regie verder oppakken. Voor onze inwoners maakt het immers niet uit waar en hoe het welzijnsaanbod wordt georganiseerd. Het ‘wat’ is voor hen het meest interessant. ‘Voor welke maatregel kom ik in aanmerking’ of ‘wat moet ik doen om actiever te worden’, Dit kunnen vragen zijn die bij de Rijswijkse inwoner leven. In de nota noemen we dat ‘omdenken’. Het omdenken is een rode draad in ons beleid. Omdenken is denken in termen van mogelijkheden en niet van problemen.

Ik kijk uit naar dat pad dat we samen moeten beleven om het maatschappelijk effect voor elkaar te gaan krijgen. Zo ontstaat een effectief aanbod waar onze inwoners echt wat aan

hebben. Want mensen zijn het kapitaal van de stad. Als het goed gaat met de mensen dan gaat het goed met de staat van de stad.

De inhoud van deze nota is tot stand gekomen met de inbreng van tientallen medewerkers van diverse organisaties, inwoners en professionals. Ik ben zeer dankbaar voor alle ideeën en suggesties.

Nu de gezamenlijke koers is bepaald gaan we op volle kracht verder, op weg naar een inclusieve stad waar iedereen mee kan doen. Ik roep iedereen op om aan te haken en mee te doen. Als Rijswijkers zijn we er voor Rijswijkers!

Johanna Besteman

Wethouder Welzijn gemeente Rijswijk

1. Inleiding

De gemeente Rijswijk wil een inclusieve samenleving zijn waarin plek is voor iedereen en waar iedereen mee kan doen. Waar inwoners een sterk sociaal netwerk hebben waar ze op terug kunnen vallen zodat minder mensen zich eenzaam voelen en er voldoende vrijwilligers en mantelzorgers zijn die een bijdrage leveren aan de samenleving. Zover is het helaas nog niet. Door de coronacrisis zien we het aantal inwoners dat zich eenzaam voelt toenemen. En ook de druk op vrijwilligers en mantelzorgers is toegenomen door de maatregelen tijdens de crisis.

Daarnaast hebben ook in Rijswijk inwoners te maken met problemen en beperkingen die een belangrijke rol spelen in hun leven en ervoor zorgen dat zij niet (volledig) mee kunnen of durven doen. Het college van B&W gaat zich inspannen om deze participatieblokkades zoveel mogelijk weg te nemen door samen coalities te vormen met maatschappelijke partners uit de stad. De afgelopen tijd is er een vraagverschuiving ontstaan en de druk op de zorgvoorzieningen hoog geworden. Deze verschuiving versterkt de noodzaak om in te zetten op preventie en daarmee problemen vroegtijdig te signaleren en verergering te voorkomen. Dit wordt bijvoorbeeld gerealiseerd door in te zetten op activiteiten zoals flatcoach, maaltijd bezorgen en het bezoeken van senioren door seniorenadviseurs. Bij een bezoek achter de voordeur kunnen zij signaleren en doorverwijzen. Voorkomen is immers beter dan genezen en daarnaast noodzakelijk om het zorglandschap (financieel) toekomstbestendig te houden. Investeren in preventie, door samenwerking tussen (welzijns) partners en een versterking van het welzijnsveld is dan ook een uitgangspunt voor het actieplan Jeugd en WMO.

We beginnen dus niet bij nul. De afgelopen jaren is er op het terrein van welzijn en preventie veel georganiseerd en goed werk verricht. Zo is Rijswijk een regenbooggemeente geworden en zijn we solidair met mantelzorgers. De grootste inzet vindt echter plaats in het welzijnsveld zelf. Partijen vervullen met hun kennis en ervaring daarin een belangrijke rol.

Hetgeen wat goed loopt wordt behouden en waar nodig ondersteund en gefaciliteerd. Bijvoorbeeld een project als 'welzijn op recept' de eerder ingezette innovaties in het sociaal domein zoals de flatcoach. Deze projecten komen tegemoet aan de behoefte in de samenleving. We zien dat er soms een kleine impuls nodig is voor het realiseren van een duurzame samenwerking die kan blijven bestaan omdat deze gedragen wordt in de samenleving. Dit toont het belang en de meerwaarde van deze initiatieven.

Tegelijkertijd hebben we gezien dat het beleidskader op welzijn ontbrak. Daardoor mist het aan positionering van het welzijnsveld en de verbinding met andere domeinen. Deze nota geeft invulling aan het ontbrekende kader en biedt richting aan de focus en inzet vanuit welzijn. Hierin staan de onderstaande 3 punten centraal:

1. de verbinding en samenwerking tussen verschillende (subsidie) partners waarmee een versterkte werking en een innovatief aanbod ontstaat;
2. het tegengaan van versnippering in aanbod en het voorkomen van overlap in activiteiten;
3. de extra impuls op de thema's eenzaamheid, inzet vrijwilligers, mantelzorg en inclusie.

Het gaat dan niet alleen om partijen binnen het welzijnsveld, maar ook de samenwerking met bijvoorbeeld cultuurstellingen en corporaties. Mede door corona ingegeven, staat de gemeente en haar partners voor de uitdaging om nieuwe manieren te vinden om het verschil

te maken. We zijn er van overtuigd dat door samenwerken wordt gekomen tot innovatieve en efficiënte oplossingen waar Rijswijk beter van wordt.

1.1 Visie op Welzijn

Rijswijk moet een stad zijn waarin mensen dichtbij elkaar staan en naar elkaar omkijken. Het welzijn van de inwoners is voor de gemeente een belangrijke graadmeter voor hoe goed het gaat met de stad. Met welzijn bedoelen we dat mensen zich zowel lichamelijk, geestelijk als sociaal goed voelen. Dit gaat verder dan alleen welvaart. Ook andere factoren zoals gezondheid, vrijheid, vriendschappen en een zinvolle dagbesteding spelen hierbij een rol. De visie van de gemeente Rijswijk op welzijn is dat er een samenleving ontstaat waarin iedereen meedoet en waar iedereen bijdraagt aan het geluk voor zichzelf en aan het Welzijn voor anderen. Dit is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Vanuit deze gedachte wordt er gewerkt aan een werkwijze waarin wordt ingezet op de kracht van het netwerk door mensen samen te brengen en ondersteuning te bieden waar nodig.

We werken aan de visie op basis van vastgestelde thema's, uitgangspunten en concrete doelstellingen.

1.2 Ambitie

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de gemeente Rijswijk op een aantal welzijnsthema's beter kan presteren. Uit de percentages van de GGD gezondheidsmonitor blijkt dat we hoger scoren dan het landelijke gemiddelde als het gaat om **eenzaamheid, de inzet van vrijwilligers en mantelzorg**. De huidige inzet op deze thema's is niet voldoende gebleken om eenzaamheid te voorkomen en vrijwilligerswerk en mantelzorgers te stimuleren. Extra inzet en samenwerking zijn vereist om de cijfers richting het landelijk gemiddelde te krijgen. Naast de **inclusieve samenleving** zijn dit dan ook de speerpunten waarvoor wij ons de komende jaren gaan inzetten.

De ambitie op bovenstaande thema's is als volgt:

- Eenzaamheid van inwoners van de gemeente Rijswijk in de periode 2020 tot 2028 bestrijden en voorkomen;
- Mantelzorgers van de gemeente Rijswijk in de periode 2020 tot 2028 te ondersteunen en overbelasting te voorkomen;
- Vrijwillige inzet te waarderen en te versterken, door zowel de verenigingen en vrijwilligersorganisaties als de vrijwilligers in hun kracht te zetten in de periode 2020 tot 2028;
- De Rijswijkse samenleving inclusiever te maken. Iedereen doet ertoe en doet mee ongeacht achtergrond, inkomen, leeftijd, geslacht, religie, seksuele voorkeur, etniciteit of beperking.

Deze doelstellingen worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 4.

1.3 Brede Welzijnsnota

In het Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022 is de ambitie vastgelegd om meer in te zetten op het welzijn van inwoners. Daarbij geldt dat het voorkomen van problemen beter is dan genezen. Dit kan de gemeente niet alleen, samenwerking met en tussen maatschappelijke partners is

daarbij onmisbaar. Ook zal hierbij aandacht zijn voor de versterking van het verenigingsleven. Het verenigingsleven staat onder druk.

De verenigingen spelen onder andere een belangrijke rol om een sociaal netwerk op te bouwen en voor het verrichten van vrijwilligerswerk. De gemeente neemt daarbij de regierol. Met de samenwerkingspartijen maken we afspraken over de resultaten die zij zullen leveren en wij verwachten dat zij met ons en met elkaar optimaal samenwerken om de doelen uit deze nota te behalen. Om de doelen te halen wordt ook ingezet op de verbinding met cultuur, onderwijs, sport & gezondheid, werk, participatie en andere beleidsterreinen.

Om de thema's integraal en gezamenlijk op te pakken en het welzijn van inwoners duurzaam te verbeteren, is de Brede Welzijnsnota opgesteld. Met de Brede Welzijnsnota zijn uitgangspunten bepaald voor de thema's waar inzet op nodig is. Per thema zijn er doelstellingen geformuleerd. Om de doelstellingen efficiënt te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat maatschappelijke partners samenwerken en hun aanbod met en op elkaar afstemmen en verbinden. Meer samenwerken leidt tot betere, innovatieve en efficiëntere oplossingen.

In Rijswijk is er een divers aanbod van activiteiten voor inwoners op het terrein van welzijn welke worden aangeboden door verschillende maatschappelijke partners. Dit aanbod is veelal versnipperd en onvoldoende met en op elkaar afgestemd. Ook is aan de hand van de cijfers geconstateerd dat met de huidige inzet de doelstellingen niet gerealiseerd kunnen worden. De activiteiten die tot nu succesvol zijn worden behouden. Een voorbeeld van een aantal succesvolle activiteiten is de inzet van de flatcoach, de activiteiten van Resto van Harte en de Kerstafette. In de uitvoeringsagenda worden meer activiteiten benoemd die worden behouden omdat deze succesvol zijn.

De gemeente neemt in het begin de regierol om afstemming en verbinding tussen partijen te realiseren, maar verwacht dat de maatschappelijke partners dit op termijn zelf kunnen door coalities te vormen.

1.3.1 Het nieuwe normaal

Door de huidige Coronacrisis is het nog belangrijker geworden om naar elkaar om te kijken en er voor elkaar te zijn. Het is een onzekere tijd en mensen hebben elkaar nog meer nodig. Tegelijkertijd sturen landelijke maatregelen erop om persoonlijk contact zoveel mogelijk te beperken. We constateren aan de hand van signalen dat deze maatregelen eenzaamheid bijvoorbeeld kunnen verergeren. Het is te vroeg om daarvan iets terug te zien in de cijfers maar de signalen zijn er al. Tegelijkertijd vormen de landelijke maatregelen ook een uitdaging voor de aanpak die we vanuit deze nota inzetten. Om de crisis onder controle te krijgen is het volgens het RIVM noodzakelijk dat iedereen, en daarom ook de samenwerkingspartners, zich houden aan de gestelde richtlijnen. Dit kan een belemmering geven voor bijvoorbeeld het organiseren van bijeenkomsten en activiteiten. Dit is een extra argument om in te zetten op de samenwerking tussen partners en te komen tot nieuw gezamenlijk aanbod. Dat moet flexibel en innovatief zijn om in te kunnen spelen op het aanhouden van maatregelen. In de afgelopen maanden is gebleken dat partners zich flexibel kunnen opstellen en hun activiteiten/ diensten bijvoorbeeld digitaal of telefonisch kunnen aanbieden. Onduidelijk is hoe lang de Coronacrisis zal duren en de maatregelen worden aangehouden. Het uitgangspunt is dat de richtlijnen van het RIVM doorslaggevend zijn in het aanbieden van digitale of fysieke bijeenkomsten. Dit geldt eveneens voor het aantal mensen dat aanwezig mag zijn bij een fysieke bijeenkomst. Dit heeft als gevolg dat er meer bijeenkomsten nodig zijn dan gebruikelijk om iedereen deel te laten nemen en waar mogelijk activiteiten telefonisch/digitaal worden georganiseerd.

1.4 Input van de partners

Er zijn twee Brede Welzijnsbijeenkomsten georganiseerd op 31 oktober 2019 en 10 september 2020. Tijdens de eerste bijeenkomst waren circa 100 deelnemers van verschillende organisaties aanwezig en tijdens de tweede digitale bijeenkomst waren er circa 50 deelnemers. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de aanwezige partners. De aanwezigen hebben meegedacht, ideeën en dromen geopperd en de eerste stappen zijn gezet tot het vormen van coalities voor de vier aangewezen thema's.

Daarnaast zijn er nog aanvullende individuele gesprekken gevoerd met enkele (culturele) instellingen en zorginstellingen waaronder de huisartsen. Ook hebben er gesprekken plaatsgevonden tussen de wethouder en diverse fractievoorzitters van de Rijswijkse politieke partijen. De ideeën, verbeterpunten en suggesties die hieruit voortgekomen zijn, zijn verwerkt in deze nota.

Tot slot is de nota in aanloop naar vaststelling door de raad, voor advies voorgelegd aan de Adviesraad Sociaal Domein. De adviesraad Sociaal Domein heeft met belangstelling kennis genomen van de nota. De adviesraad hecht bijzonder veel belang aan de uitvoeringsagenda en wil hier vroegtijdig bij betrokken worden.

1.5 Vervolg

Na vaststelling van de nota in de raad staan de uitgangspunten voor de Brede Welzijnsaanpak vast. Deze uitgangspunten worden vertaald naar een uitvoeringsagenda die ter kennisgeving aan de raad wordt aangeboden. Tijdens het maken van de nota is al gestart met het opstellen en uitwerken van deze uitvoeringsagenda. Deze agenda komt tot stand in samenwerking met diverse partners uit het veld. Met de uitvoeringsagenda geven we uitvoering aan het beleid.

De nota, de uitvoeringsagenda en de samenwerking met de maatschappelijke partners, moeten er voor zorgen dat er meer mensen in Rijswijk vrijwilliger worden en/of blijven, actief zijn, lid zijn en/of worden van een vereniging, dat er minder overbelaste mantelzorgers zijn, dat de sociale eenzaamheid onder de inwoners afneemt, buitensluiting en discriminatie voorkomen wordt en dat het verenigingsleven ondersteund wordt.

2. Uitgangspunten voor het welzijnsbeleid

Deze nota richt zich op het welzijn in Rijswijk. Voor hier verder op wordt in gegaan, is het van belang om duidelijk te benoemen wat er wordt verstaan onder welzijn en wat er gaande is in het Welzijnsveld.

Omschrijving Welzijn

Welzijn is een gevoel van welbevinden, door sommigen ook wel beschreven als [geluk](#). Met welzijn wordt bedoeld dat het zowel lichamelijk, als geestelijk als sociaal goed met een persoon gaat. In de [economie](#) gaat welzijn over de mate waarin de mensen hun materiële en immateriële behoeften bevredigd achten. Naast de welvaart spelen namelijk ook andere factoren zoals [gezondheid](#), vrijheid en [vriendschap](#), een rol bij welzijn¹.

Het Welzijnsveld

Het Welzijnsveld wordt in Rijswijk op vele manieren vormgegeven door bewonersorganisaties, vrijwilligers, maatjesprojecten, mantelzorgers, stichtingen met een vrijwilligersbestuur, stichtingen met een professioneel bestuur en professionele welzijnsaanbieders. Deze nota is gericht op alle partners die welzijnswerk verrichten in Rijswijk.

2.1 Wat is er gaande op het gebied van Welzijn?

Het welzijnsveld van nu is niet het welzijnsveld van een aantal jaar geleden. In de afgelopen jaren is er veel veranderd. Door de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) is er een verschuiving ontstaan in het Welzijnsveld. Hierbij valt te denken aan:

- Inwoners langer zelfstandig thuis laten wonen;
- Het activeren van eigen kracht van burgers;
- Inzetten op het eigen netwerk;
- van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'².

Deze ontwikkelingen zijn binnen de Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO) vertaald in drie doelen;

- Vergroten van de zelf- en samenredzaamheid;
- Meer participatie/ meedoen;
- Langer zelfstandig thuis wonen.

De ervaring leert dat doordat mensen langer zelfstandig thuis wonen en door de individualistische samenleving, eenzaamheid onder inwoners hoog is en toeneemt. We zien dat door het inzetten op eigen kracht en netwerk van burgers steeds vaker een beroep wordt gedaan op mantelzorgers en vrijwilligers en dat inwoners niet voldoende meedoen of niet mee kunnen doen. Meer mensen worden afhankelijk van de hulp van anderen. Door deze veranderingen is er een stevigere aanpak gewenst in het welzijnsveld. Het is van belang dat de welzijnsvisie inspeelt op en aansluit bij de maatschappelijke ontwikkelingen en lokale kerncijfers.

¹ <https://www.ensie.nl/redactie-ensie/welzijn>

² <https://www.movisie.nl/artikel/zorgen-naar-zorgen-dat>

De doelstellingen in deze nota zijn dan ook breder dan de bovengenoemde doelen. De gemeente wil:

- de kwaliteit van leven voor Rijswijkers verbeteren;
- de zelfredzaamheid en eigen kracht vergroten;
- de gevoelens van eenzaamheid laten afnemen.

Meer nog dan in het verleden is samenwerking tussen partijen en het bevorderen van dialoog en ontmoeting tussen mensen van belang.

2.2 Uitgangspunten

Gezamenlijk gaan we aan de slag om de doelstellingen te bereiken. In de aanpak zijn een aantal uitgangspunten leidend die vorm geven aan de manier waarop we naar de doelstellingen toewerken. De uitgangspunten voor het welzijnsbeleid zijn als volgt:

- We zetten in op welzijn omdat we ervan overtuigd zijn dat voorkomen beter is dan genezen;
- Het beleid moet er op gericht zijn om meer inwoners mee te kunnen laten doen aan en in de samenleving. Dit betekent dat inzet gericht is op het aansluiten bij bestaande activiteiten, verenigingen, initiatieven in de samenleving of het ontwikkelen van activiteiten en initiatieven die een nieuwe rol vervullen binnen de samenleving;
- Welzijnsactiviteiten worden dichtbij inwoners georganiseerd zodat ze laagdrempelig en toegankelijk zijn;
- De gemeente neemt als onderdeel van de samenleving (tijdelijk) de regierol, tegelijkertijd is alles erop gericht thema's duurzaam bij de partners te beleggen;
- We zijn ervan overtuigd dat er meer nodig is dan de inzet van een enkele instelling.

De aanpak is gericht op verbinding van verschillende partijen en activiteiten.

3. De huidige cijfers in Rijswijk

In dit hoofdstuk worden de definities en cijfers van de huidige situatie in Rijswijk per thema weergegeven. Achtereenvolgens gaan we in op de thema's eenzaamheid, mantelzorg, vrijwilliger en inclusie. Met deze cijfers wordt er een beeld geschetst van wat er gaande is in Rijswijk.

3.1 Thema eenzaamheid

Hoewel de gemeente zich ervan bewust is dat eenzaamheid nooit helemaal opgelost kan worden, wordt ook niet geaccepteerd dat er inwoners van Rijswijk zich eenzaam voelen. Rijswijk wil dit aanpakken en is van mening dat het anders moet en kan. De gemeente Rijswijk kan dit niet alleen en wil dat de maatschappelijke partners zich hiervoor inzetten. Eenzaamheid onder de inwoners kan alleen afnemen als de gemeente, verenigingen, ondernemers, bewoners, maatschappelijke partners en vrijwilligers samenwerken. De inzet van de genoemde partners is, op dit onderwerp, meer dan ooit nodig. De afgelopen jaren is er al ingezet op eenzaamheid maar nemen de percentages eenzamen niet af maar juist toe. De coronacrisis heeft daar nog een schepje bovenop gedaan. Het is tijd om het tij te keren en een coalitie te vormen.

3.1.1 Wat wordt er verstaan onder eenzaamheid?

Er zijn diverse soorten eenzaamheid welke afhankelijk zijn van de ervaring en oorzaak van eenzaamheid.

Emotionele eenzaamheid

Emotionele eenzaamheid treedt op als iemand een hechte, intieme band mist met één of meerdere personen. Meestal gaat het om de levenspartner. Er is een emotionele behoefte.

Sociale eenzaamheid

Sociale eenzaamheid draait om minder contact hebben met andere mensen dan je wenst. Denk aan het missen van vrienden, kennissen of collega's. Het sociaal netwerk schiet tekort. Er is een sociale behoefte.

Existentiële eenzaamheid

De laatste jaren wordt ook veel gesproken over existentiële eenzaamheid. Bij existentiële eenzaamheid gaat het meer over zingeving dan over je sociale contacten. Het wordt omschreven als een verloren en zwervend gevoel, geen eigen plek of rol in het leven kennen, een gevoel van zinloosheid.

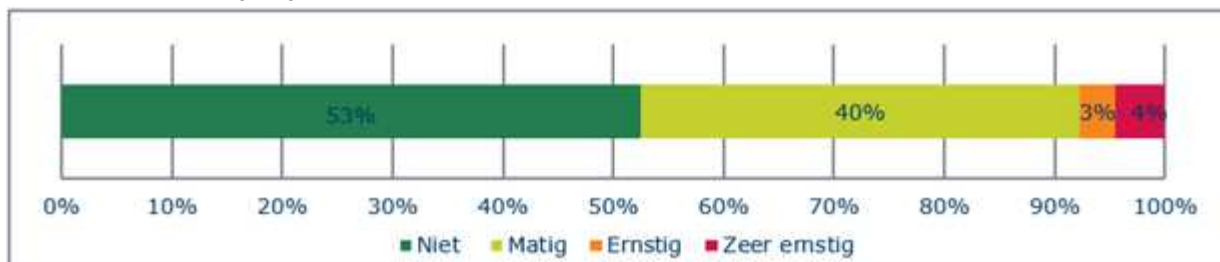
Als het in deze nota gaat over eenzaamheid, wordt emotionele en sociale eenzaamheid bedoeld. Dit besluit is genomen omdat nog niet goed is onderzocht hoe emotionele en sociale eenzaamheid en existentiële eenzaamheid zich tot elkaar verhouden.³

³ <https://www.eenzaam.nl/over-eenzaamheid/soorten-eenzaamheid>

3.1.2 Eenzaamheid in Rijswijk

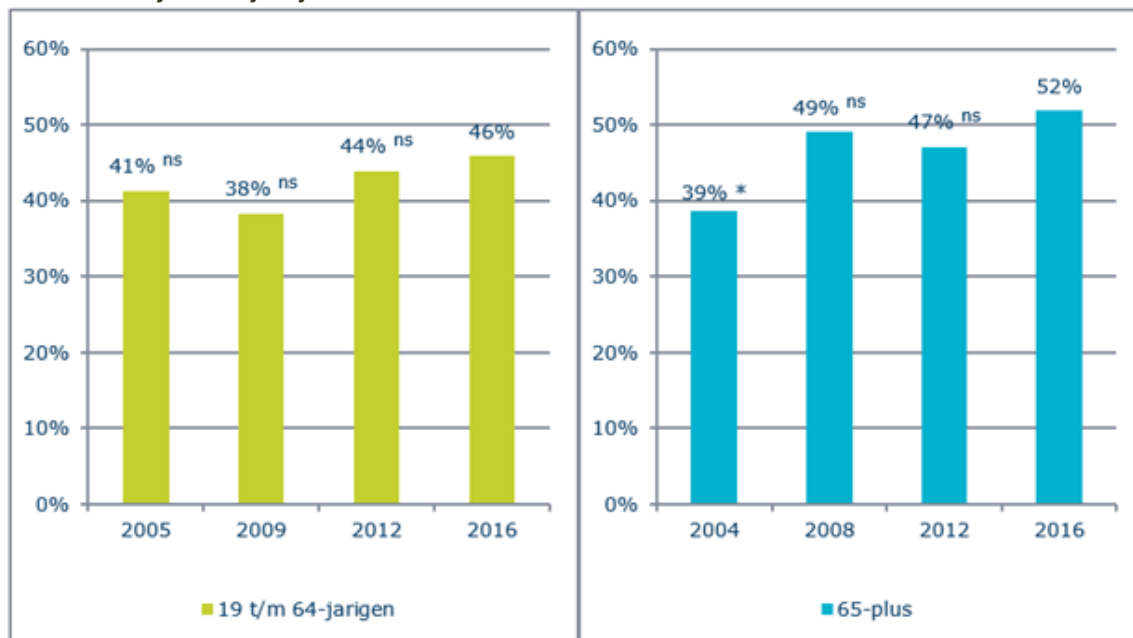
In Rijswijk voelen zich naar schatting 18.000 inwoners zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam (47%). Vier op de tien inwoners (40%) van Rijswijk van 19 jaar en ouder voelen zich matig eenzaam en één op de twaalf inwoners voelt zich (zeer) ernstig eenzaam (8%), zo blijkt uit de Gezondheidsenquête 2016 (figuur 1). Een derde van de inwoners (32%) is emotioneel eenzaam, bijna de helft is sociaal eenzaam (48%).

Figuur 1. Percentage inwoners (19 jaar en ouder) dat zich niet, matig, ernstig of zeer ernstig eenzaam voelt. Rijswijk 2016.

Het percentage inwoners dat zich matig tot zeer ernstig eenzaam voelt in Rijswijk is vergelijkbaar met Zuid-Holland West (45%), Haaglanden (48%) en Nederland (43%). Bij volwassenen (19 tot en met 64 jaar) voelt bijna de helft (46%) zich matig tot zeer ernstig eenzaam, er is geen significante trend te zien over de jaren. Bij de ouderen (65 jaar en ouder) is het percentage in 2016 (52%) hoger dan in 2004 (39%), maar vergelijkbaar met 2008 (49%) en 2012 (47%) (figuur 2).

Figuur 2. Percentage inwoners dat zich matig tot zeer ernstig eenzaam voelt, naar leeftijd en onderzoeksjaar. Rijswijk 2012/2016.

* Significant verschillend ten opzichte van 2016.

ns Niet significant verschillend ten opzichte van 2016.

Inwoners van niet-westerse afkomst

Bijna twee derde van de inwoners van niet-westerse afkomst voelt zich eenzaam. Meer mannen dan vrouwen in Haaglanden voelen zich matig tot zeer ernstig eenzaam en een hoger percentage 85-plussers voelt zich eenzaam in vergelijking met inwoners jonger

dan 85 jaar. Bijna twee derde van de inwoners in Haaglanden van niet-westerse afkomst voelt zich eenzaam, dit is hoger dan bij inwoners van autochtone of westerse afkomst.

Jongeren

Volgens de Jongerenenquête 2015 voelt 46% van de jongeren (12-18 jaar) in Rijswijk zich matig tot zeer ernstig eenzaam, in Haaglanden is dit 44%.⁴

Oorzaak eenzaamheid

Oorzaken van eenzaamheid zijn te verdelen in drie categorieën:

- Individuele oorzaken: erfelijke factoren, schuldenproblematiek, moeite met taal, burgerlijke staat, GGZ- problematiek;
- Verandering in het sociale netwerk: verlies van een dierbare, ontslag, verhuizing, nieuwe school;
- Maatschappelijke oorzaken: social media, individualisering, ontkerkelijking, vergrijzing, negatieve beeldvorming.⁵

3.2 Thema mantelzorg

In de huidige samenleving zijn mantelzorgers een onmisbare aanvulling op de professionele zorg. De mantelzorgers helpen naasten om zoveel mogelijk mee te (blijven) doen in de samenleving. Door de veranderde samenleving en de impact die de coronacrisis op mantelzorgers heeft, wordt er steeds meer gevraagd van mantelzorgers. Door het wegvallen van dagbesteding kwam de zorg voor de zorgvrager vaak helemaal op de schouders van de mantelzorgers terecht. De gemeente Rijswijk wil mede om deze reden de mantelzorgers zo goed mogelijk ondersteunen en overbelasting voorkomen. In de Wmo2015 wordt van de gemeente verwacht dat mantelzorg en vrijwillige inzet wordt gestimuleerd en bevorderd, overbelasting bij mantelzorgers wordt tegengaan en zorg wordt gedragen voor een waardering voor de inzet van mantelzorgers.

De gemeente vindt het daarom belangrijk om de inzet van mantelzorgers te faciliteren en waar nodig te ondersteunen. Daarbij wordt uitgegaan van de principes van eigen kracht, burgerkracht en participatie. In deze paragraaf wordt beschreven hoe de gemeente Rijswijk hier invulling aan gaat geven. De transformatie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving vraagt van burgers, mantelzorgers, vrijwilligers, beroepskrachten en beleidsmakers een andere manier van denken en werken. Er wordt meer een beroep gedaan op het eigen netwerk. Mantelzorgers hebben een prominente rol in de zorg en ondersteuning van naasten.

⁴ <https://gezondheidsmonitor.ggdhaaglanden.nl/gemeenten/rijswijk/themas/sociale-gezondheid/eenzaamheid/>

⁵ Movisie, 2016 & GGD gezondheidsmonitor

3.2.1 Wat wordt er verstaan onder Mantelzorg?

Mantelzorg is alle hulp aan een hulpbehoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving. Ook minder intensieve hulp, de hulp aan huisgenoten en de hulp aan instellingsbewoners zijn meegenomen. Mantelzorg is hulp die verder gaat dan de zogenoemde “gebruikelijke hulp”.

MantelzorgNL benadrukt daarbij dat het gaat om onbetaalde hulp, en mantelzorg kan nooit als een verplichting aan iemand opgelegd worden. Hulp aan mensen zonder gezondheidsbeperkingen, zoals oppassen op gezonde kleinkinderen, valt buiten de definitie.

Mantelzorg is vrijwillig, maar geen vrijwilligerszorg. Mantelzorg en vrijwilligerszorg worden soms door elkaar gehaald terwijl het twee verschillende dingen zijn.

Mantelzorg overkomt je

Iedereen krijgt vroeg of laat te maken met mantelzorg: je bent mantelzorger, je wordt mantelzorger of je (hebt) in de toekomst hulp van een mantelzorger nodig. Mantelzorgers zorgen soms 24 uur per dag, kunnen hier niet zomaar mee stoppen en verrichten soms verpleegkundige handelingen.

Voor vrijwilligerszorg kies je

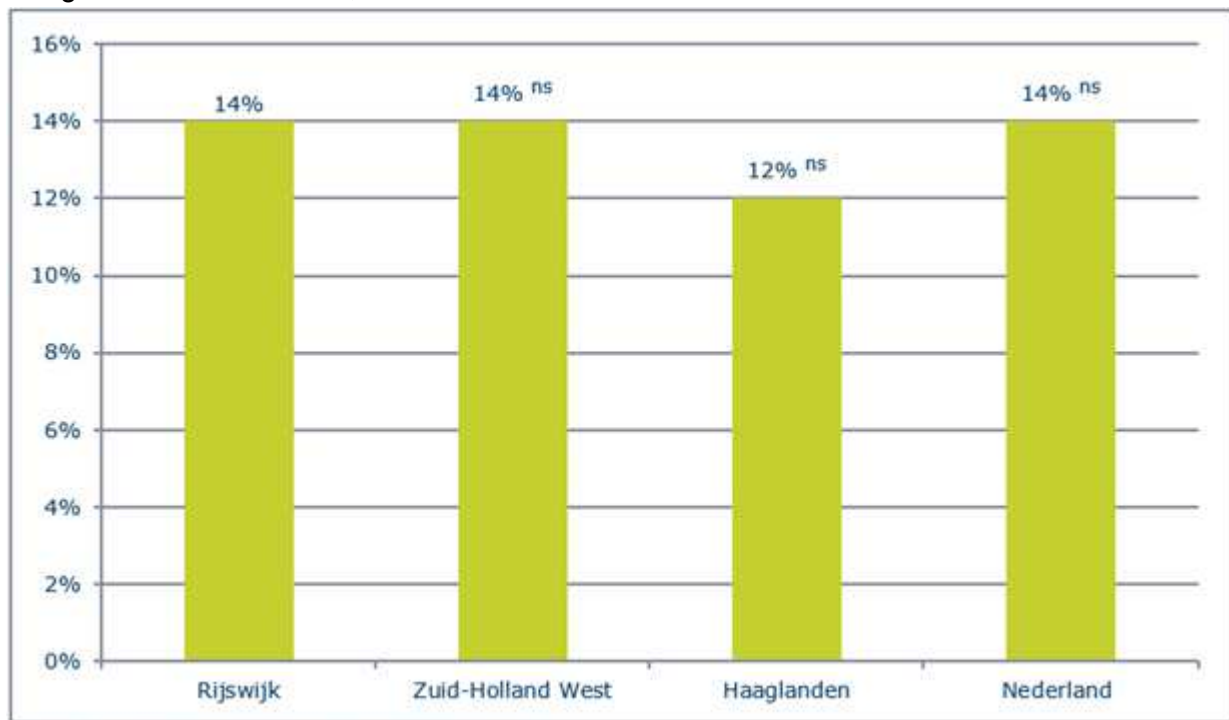
Vrijwilligers kiezen ervoor om te zorgen, op een moment in hun leven dat zij hier tijd voor willen en kunnen maken. Als zij als vrijwilliger starten, is er meestal (nog) geen emotionele band. Zij verlenen hun zorg voor een beperkt aantal uren en kunnen hier op eigen initiatief mee stoppen. Zorgvrijwilligers werken in georganiseerd verband voor een organisatie en verrichten zelden verpleegkundige handelingen⁶

3.2.2 Mantelzorg in Rijswijk

Eén op de zeven inwoners van Rijswijk is mantelzorger. Volgens de Gezondheidsenquête 2016 is 14% van de inwoners van 19 jaar en ouder in Rijswijk mantelzorger, dit zijn ongeveer 5.500 inwoners. Dit percentage is vergelijkbaar met Zuid-Holland West (14%), Haaglanden (12%) en Nederland (14%) (figuur 1).³

⁶ <https://mantelzorg.nl/pagina/voor-mantelzorgers/thema-s/dit-is-mantelzorg>

Figuur 1. Percentage mantelzorgers (19 jaar en ouder). Rijswijk, Zuid-Holland West, Haaglanden en Nederland, 2016.

^{ns} Niet significant verschillend ten opzichte van Rijswijk.

Eén op de zeven mantelzorgers voelt zich zwaar belast tot overbelast. Het aantal uur dat er per week mantelzorg wordt gegeven loopt uiteen. Door 53% van de mantelzorgers in Rijswijk wordt 5 uur of minder per week besteed aan de mantelzorg, 18% besteedt meer dan 20 uur per week. Ongeveer 850 inwoners in Rijswijk voelen zich tamelijk zwaar belast tot overbelast door de mantelzorg, dit is 15% van de mantelzorgers.⁷

⁷ <https://gezondheidsmonitor.ggdhaaglanden.nl/gemeenten/rijswijk/themas/participatie/mantelzorg-geven/>

3.3 Thema Vrijwilligers

Elke burger heeft een reden om als vrijwilliger een bijdrage te leveren aan de huidige samenleving. De vrijwilligers dragen bij aan de leefbaarheid en levendigheid van Rijswijk. De

vrijwilligers dragen onder meer bij aan het vergroten van onderlinge betrokkenheid en sociale samenhang in Rijswijk. Door het vrijwilligerswerk ontmoeten mensen elkaar en is de kans op sociaal isolement kleiner. De bijdrage van de vrijwilligers is onmisbaar in de gemeente Rijswijk. Vrijwilligers zijn niet weg te denken bij veel instellingen en organisaties. De inzet van vrijwilligers toont aan dat zij zich betrokken voelen bij de samenleving. De Gemeente Rijswijk spreekt in deze nota haar waardering uit voor de vrijwilligers en wil de Vrijwilligers en

vrijwilligersorganisaties beter ondersteunen en stimuleren in het werk dat zij verrichten.

3.3.1 Wat wordt er verstaan onder vrijwilligers en het vrijwilligerswerk?

Vrijwilliger

Het is lastig om te spreken over dé vrijwilliger. De vrijwilliger bestaat niet. Vrijwilligers zijn zo verschillend dat er niet één vaste omschrijving bestaat van een vrijwilliger.

Voorwaarden vrijwilligerswerk

Over het algemeen gelden de volgende voorwaarden voor vrijwilligerswerk:

- Het werk is in het algemeen belang of in een bepaald maatschappelijk belang;
- Het werk heeft geen winstoogmerk;
- Het werk kost de arbeidsmarkt geen banen en komt niet in de plaats van een betaalde baan.

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is het geheel van werkzaamheden die uitgevoerd worden door een vrijwilliger. Daarbij gaat het om werk dat onbetaald wordt verricht. Vaak is vrijwilligerswerk gericht op anderen: een maatschappelijk doel, zoals vrijwilligerswerk voor hulpbehoevenden, het milieu of bejaardenzorg. Ook zijn vrijwilligers actief voor een vereniging, zoals bij vrijwilligerswerk bij een voetbalclub het geval is. De meeste mensen die vrijwilligerswerk doen hebben daarnaast een betaalde baan of hebben die gehad. Vrijwilligerswerk wordt vaak hoog gewaardeerd.⁸ Tegenwoordig wordt de term vrijwilligerswerk minder vaak gebruikt. Men spreekt liever van vrijwillige inzet. De term "vrijwillige inzet" benadrukt dat er ook een eenmalige inzet mogelijk is.

⁸ <https://www.ensie.nl/redactie-ensie/vrijwilligerswerk>

3.3.2 Vrijwilligers in Rijswijk

Uit de Gezondheidsenquête 2016 blijkt dat 22% van de inwoners in Rijswijk vrijwilligerswerk doet, dit zijn ongeveer 8.500 inwoners. Dit percentage is lager dan in Zuid-Holland West (28%), en Nederland (30%) (figuur 1). Eén op de zeven inwoners (15%) heeft belangstelling om vrijwilligerswerk te doen, maar doet dat nu nog niet. Ruim de helft van de vrijwilligers (55%) besteedt 2 uur of meer per week aan het vrijwilligerswerk.²

Figuur 1. Percentage inwoners (19 jaar en ouder) dat vrijwilligerswerk doet. Rijswijk, Zuid-Holland West, Haaglanden en Nederland, 2016.

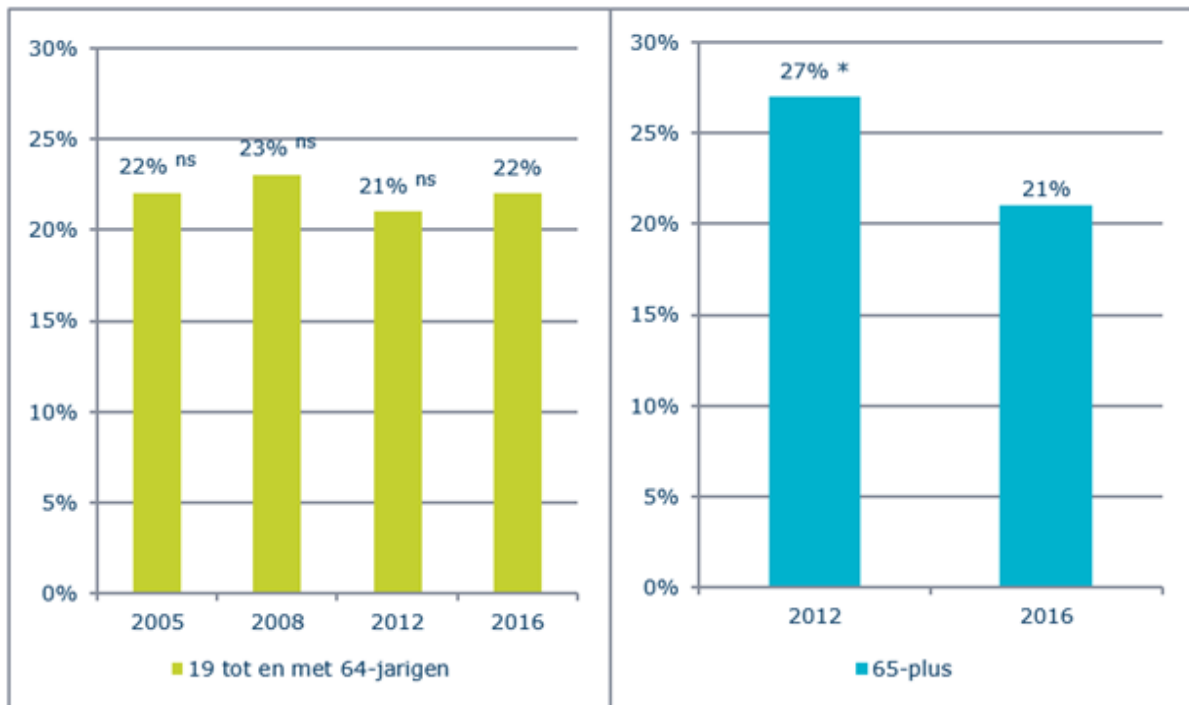

* Significant verschillend ten opzichte van Rijswijk.

ns Niet significant verschillend ten opzichte van Rijswijk.

Bij de volwassenen (19 tot en met 64 jaar) wordt geen trend gezien over de jaren in het percentage vrijwilligers in Rijswijk (figuur 2). Bij de ouderen is het percentage vrijwilligers gedaald van 27% in 2012 naar 21% in 2016.²

Figuur 2. Percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet, naar leeftijd en onderzoeksjaar. Rijswijk 2005-2016.

* Significant verschillend ten opzichte van 2016.

ns Niet significant verschillend ten opzichte van 2016.

Het aandeel vrijwilligers is het hoogst onder 65- tot en met 74-jarigen en hoogopgeleiden

In Haaglanden wordt het hoogste percentage vrijwilligers binnen de leeftijdscategorieën gezien bij 65- tot en met 74-jarigen, bij 85-plussers is het percentage het laagst. Bijna drie op de tien inwoners van autochtone afkomst is vrijwilliger, dit is hoger dan bij inwoners van overig westerse en niet-westerse afkomst. Bij inwoners met een hogere sociaaleconomische status (hoog opleidingsniveau, hoger inkomen) en bij inwoners die geen moeite hebben met rondkomen doet een hoger percentage vrijwilligerswerk in vergelijking met inwoners met een lagere sociaaleconomische status en/of moeite met rondkomen. Bij inwoners die ongehuwd, gescheiden of weduwe/weduwenaar zijn, is een lager percentage vrijwilliger dan bij inwoners die gehuwd zijn of samenwonen met een partner.⁹

9

<https://gezondheidsmonitor.ggdhaaglanden.nl/gemeenten/rijswijk/themas/participatie/vrijwilligerswerk/>

3.4 Thema Inclusie

Een inclusieve samenleving is een samenleving waarin iedereen meedoet en ertoe doet ongeacht achtergrond, inkomen, leeftijd, geslacht, religie, seksuele voorkeur, etniciteit of beperking.

Gemeenten hebben binnen de Wmo2015 de opdracht toe te groeien naar een inclusieve samenleving. Inclusiviteit is ook een verplichting in het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking dat Nederland in 2016 heeft ondertekend en dat per 1 januari 2017 van kracht werd. Samen met inwoners, ondernemers, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten we inhoud geven aan de inclusieve samenleving.

Wanneer we kijken naar het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking, gaat het vooral over toegankelijkheid van voorzieningen. Dit is natuurlijk ook van belang maar in Rijswijk willen wij een stap verder gaan en sluiten wij ons aan bij de opvatting van Movisie. Vanuit Movisie wordt er liever naar een brede invulling van een inclusieve gemeente, gericht op inclusie van alle inwoners. Daarbij gaat het om meedoen van elk individu. Dus ongeacht een combinatie van min of meer onveranderbare factoren als gender, leeftijd, religie, seksuele voorkeur, etniciteit en handicap ongeacht veranderbare factoren zoals armoede, opleiding, identiteit of vervreemding.¹⁰

3.5 Conclusie

De hierboven genoemde cijfers geven aan dat er extra inzet in het Welzijnsveld nodig is. De huidige inzet is niet voldoende en onvoldoende op elkaar afgestemd. Dit komt onder andere door versnipperd aanbod, een overlapping in activiteiten en er wordt onvoldoende samengewerkt tussen partners. Extra inzet is nodig door de veranderende samenleving en het ontbreken van overkoepelend welzijnsbeleid. Door deze veranderingen is er een stevigere aanpak gewenst in het welzijnsveld. In de volgende hoofdstukken wordt weergegeven wat de doelstellingen zijn en hoe deze worden gerealiseerd.

¹⁰ <https://www.movisie.nl/artikel/hoe-word-je-inclusieve-gemeente>

4. Doelstellingen

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen per thema omschreven en aangegeven hoe deze gerealiseerd kunnen worden.

4.1 Thema Eenzaamheid

Het doel is eenzaamheid van inwoners van de gemeente Rijswijk in de periode 2020 tot 2028 bestrijden en voorkomen. Dit doel wil de gemeente realiseren door:

- Het percentage ernstig eenzamen met 4% verlagen (van 8% naar 4%);
- Het percentage jongeren(12-18 jaar) dat zich matig tot zeer ernstig eenzaam voelt daalt van 46% naar 40%;
- Het percentage matig tot zeer ernstig eenzaam van 19-65 jaar verminderen van 46% naar 40%;
- Het percentage matig en ernstig eenzamen boven de 65 jaar verlagen van 52% naar: 40%.

4.1.1 Hoe gaat de gemeente Rijswijk het doel realiseren?

Tijdens de Brede Welzijnsbijeenkomst op 31 oktober 2019 was eenzaamheid één van de onderwerpen die is besproken. Hieruit is onder andere naar voren gekomen dat;

- Eenzaamheid gezamenlijk aangepakt moet worden. Hierbij is samenwerking van de partners essentieel op het gebied van signaleren en doorverwijzen;
- Eenzaamheid herkenbaar en bespreekbaar gemaakt moet worden;
- Er campagnes rondom eenzaamheid moeten komen;
- Er een netwerkaanpak nodig is om eenzaamheid te signaleren. De gemeente neemt de regierol op zich en faciliteert een actieve aanpak, inclusief de communicatie;
- Er laagdrempelige ontmoetingen/activiteiten dicht bij huis georganiseerd moeten worden;

Bovenstaande wordt verder uitgewerkt in de uitvoeringsagenda.

4.1.2 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda

Op 10 september 2020 heeft de tweede Brede Welzijnsbijeenkomst plaatsgevonden waarin met diverse partners de eerste stappen zijn gezet richting de uitvoeringsagenda. Met een aantal partners is de intentie uitgesproken om op dit thema een coalitie te vormen. Om gezamenlijk de doelstelling te bereiken hebben deelnemers een aantal ideeën geopperd. Hieruit is een top vier samengesteld die een doorkijk geeft naar de uitvoeringsagenda. In de uitvoeringsagenda wordt dit verder uitgewerkt en concreet gemaakt.

1. Het vormen van een coalitie waarin gezamenlijk campagne wordt gevoerd. De coalitie waarin verschillende partners samenwerken, wordt een paraplu waar alle activiteiten (voor dit thema) onder vallen;
2. Mensen waarvan bekend is dat ze eenzaam zijn/raken stimuleren om als buddy vrijwilligerswerk te gaan doen, mits ze hiervoor geschikt zijn;
3. Partners ontwikkelen een programma voor jongeren die eenzaam zijn of dreigen te raken.
4. Jaarlijks wordt met groot succes de Kerstafette georganiseerd. Dit wordt uitgebreid naar een concept voor het gehele jaar, dus niet alleen met de kerst;

Bij het thema eenzaamheid is er een top vier en bij de overige thema's een top drie. Hiervoor is gekozen omdat er bij dit thema meer partners betrokken zijn dan bij de overige thema's.

4.2 Thema Mantelzorg

Het doel is mantelzorgers van de gemeente Rijswijk in de periode 2020 tot 2028 te ondersteunen en overbelasting te voorkomen. Dit doel wil de gemeente realiseren door:

- Het percentage geregistreerde mantelzorgers toe te laten nemen met 5% zodat er meer mantelzorgers in beeld zijn;
- Het percentage overbelaste mantelzorgers af te laten nemen met 7%;
- Het beter in beeld krijgen van jonge mantelzorgers.

4.2.1 Hoe gaat de gemeente Rijswijk het doel realiseren?

Tijdens de Brede Welzijnsbijeenkomst op 31 oktober 2019 was mantelzorg één van de onderwerpen die is besproken. Hieruit is onder andere naar voren gekomen dat:

- Er niet alleen aandacht is voor de zorgvrager maar ook voor de mantelzorger. Dit moet bespreekbaar gemaakt worden met organisaties. In de coalities wordt de aanpak besproken;
- Er behoefte is aan ontmoetingen dicht bij huis;
- Er verbinding moet komen met scholen om jongere mantelzorgers te vinden en te informeren. Ook dat er aandacht komt voor en zicht op mantelzorgers;
- Er campagnes moeten komen waarin wordt gestuurd op het herkennen van mantelzorgers omdat veel mantelzorgers zichzelf niet als mantelzorger zien. Dit kan helpen om overbelasting te voorkomen;
- De gemeente moet inzetten op herkenning, erkenning en waardering.

Bovenstaande wordt verder uitgewerkt in de uitvoeringsagenda.

4.2.2 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda

Op 10 september 2020 heeft de tweede Brede Welzijnsbijeenkomst plaatsgevonden waarin met diverse partners de eerste stappen zijn gezet richting de uitvoeringsagenda. Met een aantal partners is de intentie uitgesproken om op dit thema een coalitie te vormen. Om gezamenlijk de doelstelling te bereiken hebben deelnemers een aantal ideeën geopperd. Hieruit is een top drie samengesteld die een doorkijk geven naar de uitvoeringsagenda. In de uitvoeringsagenda wordt dit verder uitgewerkt en concreet gemaakt.

1. Het vormen van een coalitie waarin gezamenlijk campagne wordt gevoerd. Hierin wordt rekening gehouden met de communicatie richting diverse groepering;
2. Het ontwikkelen van een QuickScan zodat mantelzorgers sneller en beter gesignaleerd kunnen worden, bijvoorbeeld ook door leerkrachten en huisartsen. Hierdoor kan de juiste hulp en/of ondersteuning worden geboden;
3. Mantelzorgkoffer.

4.3 Thema Vrijwilligers

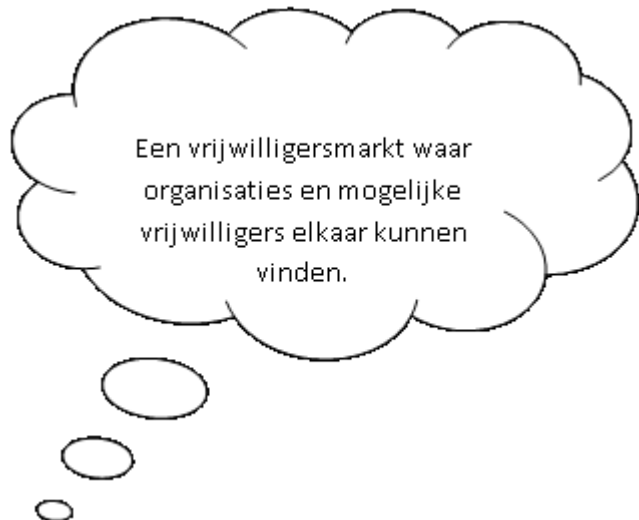
Het doel is om vrijwillige inzet te waarderen en te versterken, door zowel de verenigingen en vrijwilligersorganisaties als de vrijwilligers in hun kracht te zetten in de periode 2020 tot 2028. Dit doel wil de gemeente realiseren door:

- Het percentage inwoners van Rijswijk dat vrijwilligers werk doet van 22% naar 28% te brengen. Dit is dan vergelijkbaar met Zuid-Holland West (28%);
- Het percentage inwoners dat belangstelling heeft om vrijwilligerswerk te doen, maar dat nog niet doet af te laten nemen van 15% naar 7%;
- Het percentage ouderen dat vrijwilligerswerk verricht toe te laten nemen van 21% naar 27%;
- Het verenigingsleven te ondersteunen en faciliteren waar mogelijk.

4.3.1 Hoe gaat de gemeente Rijswijk het doel realiseren?

Tijdens de Brede Welzijnsbijeenkomst op 31 oktober 2019 was vrijwillige inzet één van de onderwerpen die is besproken. Hieruit is onder andere naar voren gekomen dat:

- Het verenigingsleven versterkt moet worden omdat verenigen hebben aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning op verschillende terreinen;
- Vrijwilligers gestimuleerd moeten worden in het verrichten van vrijwilligerswerk;
- De partners moeten samenwerken in het vinden en binden van vrijwilligerswerk en vrijwilligers;
- Het aantrekkelijk maken van vrijwilligerswerk;
- Er campagnes moeten komen waarin wordt gestuurd op nut en noodzaak van vrijwillige inzet;
- De vrijwilliger gewaardeerd moet worden;
- Jongeren gestimuleerd moeten worden voor het doen van vrijwilligerswerk;
- Er een netwerk moet komen van organisatie die werken met vrijwilligers.

Bovenstaande wordt verder uitgewerkt in de uitvoeringsagenda.

4.3.2 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda

Op 10 september 2020 heeft de tweede Brede Welzijnsbijeenkomst plaatsgevonden waarin met diverse partners de eerste stappen zijn gezet richting de uitvoeringsagenda. Met een aantal partners is de intentie uitgesproken om op dit thema een coalitie te vormen. Om gezamenlijk de doelstelling te bereiken hebben deelnemers een aantal ideeën geopperd. Hieruit is een top drie samengesteld die een doorkijk geven naar de uitvoeringsagenda. In de uitvoeringsagenda wordt dit verder uitgewerkt en concreet gemaakt.

1. Informeren en inspireren middels lezingen bij diverse partners en organisaties. Hiermee wordt kennis gemaakt met het vrijwilligerswerk. Ook wordt het aantrekkelijker gemaakt;
2. Vrijwilligers perspectief bieden en waardering geven door opleidingen en/of werktrajecten aan te bieden met en door diverse partners;

3. Coaching inzetten voor diverse specifieke doelgroepen die ondersteuning nodig hebben bij het vinden en het doen van vrijwilligerswerk.

4.4 Thema Inclusie

Het doel is om de Rijswijkse samenleving inclusiever te maken. Dit doel wil de gemeente realiseren door anders te denken en te doen. Dit geldt zowel voor de gemeente als voor alle partners.

4.4.1 Hoe gaat de gemeente het doel realiseren?

Om te komen tot een inclusieve samenleving is het van belang om de mogelijkheden, talenten en eigen regie van de mensen centraal te stellen. Dit vraagt van de gemeente en alle partners uit het welzijnsveld een andere manier van denken en werken. Hiervoor wordt de methode “omdenken” gebruikt. In de te vormen coalities wordt het omdenken kenbaar gemaakt en toegepast.

Wat is omdenken?

Omdenken is denken in termen van mogelijkheden en niet van problemen. Het is een manier van denken waarbij je kijkt naar de werkelijkheid zoals die is en wat je daar mee zou kunnen. Je gebruikt in feite de energie van het probleem voor iets nieuws.¹¹

Om de inclusieve samenleving klein en tastbaar te maken zijn er 8 omdenkers bedacht die prikkelen tot anders denken en doen:

1. *Van overheid naar samenleving;*
Zorgen voor mensen is niet alleen de verantwoordelijkheid van de overheid, maar de samenleving is mede verantwoordelijk.
2. *Van vangnet naar springplank;*
De ondersteuning die geboden wordt moet niet alleen dienen als een vangnet, maar vooral als springplank voor een zelfstandiger leven.
3. *Van speciaal naar normaal;*
Een speciale voorziening is gericht op een speciaal probleem. Terwijl er meer resultaten bereikt kunnen worden als de ondersteuning bijdraagt aan het versterken van het normale leven.
4. *Van individu naar allemaal;*
Een voorziening moet niet alleen een oplossing zijn voor een individuele belemmering, maar het moet een oplossing zijn waar iedereen baat bij heeft.
5. *Van probleem naar persoon;*
Je bent niet een probleem. Je bent een mens.
6. *Van beperking naar talent;*
Veel voorzieningen zijn nu gericht op omgaan met je problemen, in plaats van het aanspreken en versterken van iemands talent.
7. *Van ontvangen naar wederkerig;*
Niet alleen ondersteuning ontvangen, maar zelf ook iets bijdragen aan de omgeving.
8. *Van systeemwereld naar leefwereld;*

¹¹ <https://www.omdenken.nl/>

Door voor ogen te houden wat de bedoeling is, wordt de leefwereld van een individu of gezin het uitgangspunt voor de oplossing.¹²

4.4.2 Hoe wordt omdenken ingezet?

De coalities van de partners uit het welzijnsveld, vrijwilligers, bedrijven, ondernemers, mantelzorgers en professionals gaan in gesprek om de acht omdenkers toe te passen in Rijswijk. Deze omdenkers worden ingezet om afspraken met elkaar te maken en om te komen tot een inclusieve samenleving waar iedereen mee kan en mee mag doen. Zo is er aandacht voor iedereen en wordt uit-en-buitensluiting voorkomen.

Bovenstaande omdenkers worden verder uitgewerkt in de uitvoeringsagenda.

4.4.3 Doorkijk naar de uitvoeringsagenda

Op 10 september 2020 heeft de tweede Brede Welzijnsbijeenkomst plaatsgevonden waarin met diverse partners de eerste stappen zijn gezet richting de uitvoeringsagenda. Met een aantal partners is de intentie uitgesproken om op dit thema een coalitie te vormen. Om gezamenlijk de doelstelling te bereiken hebben deelnemers een aantal ideeën geopperd. Hieruit is een top drie samengesteld die een doorkijk geeft naar de uitvoeringsagenda. In de uitvoeringsagenda wordt dit verder uitgewerkt en concreet gemaakt.

1. Met verschillende partners wordt één programma samengesteld over inclusie waarin gastlessen worden aangeboden op scholen in Rijswijk. Door het aanbod op elkaar af te stemmen wordt overlap voorkomen en versnippering tegen gegaan. Het onderwijs krijgt een overzichtelijker en eenduidiger aanbod;
2. Het tonen van (digitale) filmpjes/films waarin de dialoog wordt aangegaan om bewustwording en openheid te creëren op het gebied van inclusiviteit en diversiteit;
3. In samenwerking met verschillende partners wordt campagne gevoerd waarbij bijvoorbeeld wordt uitgelegd hoe discriminatie en uit- en buitensluiting herkend kunnen worden. Dit zorgt ervoor dat er een dialoog ontstaat waarin mensen worden gestimuleerd om hier op te acteren. Zo worden organisaties waar men terecht kan aangaande deze onderwerpen bekender.

4.5 Verbindingen in Rijswijk

De Gemeente Rijswijk staat voor een belangrijke uitdaging. Zoals eerder omschreven is coalitievorming met partners noodzakelijk om de doelstellingen te realiseren. Daarom zal er de komende jaren ook flink moeten worden ingezet om bij de coalitievorming de maatschappelijke partners van zorg, cultuur en sport te betrekken. Hierbij is de interne samenwerking op de hier onder uitgewerkte beleidsterreinen nog belangrijker geworden dan voorheen.

Zorg

De problematiek van de inwoners wordt complexer en beslaat veelal meerdere leefgebieden. Daardoor doen meer mensen een beroep op zowel zorg, welzijn, als de gemeente. Dit vraagt een andere aanpak. Een aanpak waarin verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn en waarin het signaleren, doorverwijzen en afstemmen een verantwoordelijkheid is van alle partners. Een goede samenwerking en afstemming (coalitievorming) is belangrijk om de genoemde speerpunten in deze nota te realiseren. Welzijn is het voorveld van zorg. Welzijn wordt preventief ingezet om erger te voorkomen. Met de inzet op Welzijn wordt getracht om zorg te voorkomen.

¹² www.sir.nl/inspiratie/18/8-omdenkers-van-beleidstaal-naar-publiekstaal/

Cultuur

In de Cultuurvisie 2016-2020 'Rijswijk vrij gedacht' is de ambitie opgenomen om kunst en cultuur als een verbindende kracht in te zetten. We willen cultuur en maatschappelijke vraagstukken verder met elkaar verbinden.

Daarin staan we niet alleen. Sinds een aantal jaar is er groeiende belangstelling en bewijs voor de bijdrage van kunst en cultuur op het vergroten van welzijn en de kwaliteit van leven.

Movisie, het landelijke kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken, geeft ook aan dat de kracht van kunst voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken en kwetsbare groepen groot is. Kunst spreekt de taal van emotie, raakt de harten van mensen en nodigt zo uit tot ander gedrag. En het draagt bij aan individuele ontplooiing, maatschappelijke participatie van kwetsbaren, welbevinden en gezondheid.

¹³Cultuur is dan ook een onmisbare partner in de aanpak van de benoemde thema's. In het voorjaar is er al gestart met het linken van cultuur en welzijn. Voor mantelzorgers zijn er bijvoorbeeld hightea's georganiseerd in het museum Rijswijk.

Gezondheid en Sport

Bepaalde thema's die in deze nota aan de orde komen hebben samenhang met de nota lokaalgezondheidsbeleid 2019-2022 en de uitvoeringsagenda Gezondheid en Sport in Rijswijk. De aanpak van de thema's waarbij overlap is, worden dan ook opgepakt in samenhang met de uitgangspunten uit de nota lokaalgezondheidsbeleid 2019-2022 en de uitvoeringsagenda Gezondheid en Sport. Voorbeelden hiervan zijn inzet van sport bij eenzaamheidsbestrijding, ontmoetingsplekken bij sportcomplexen en het vinden en committeren van vrijwilligers bij sportverenigingen.

Trede 1 & 2

Thema's die in de welzijnsnota worden behandeld, raken het thema maatschappelijke participatie. Inwoners met een uitkering – ook de inwoners met een lage kans op uitstroom naar de arbeidsmarkt – moeten kunnen meedoen in de samenleving. Dit is niet alleen een politieke wens, het is ook een verplichting voor inwoners met een uitkering. Meedoen houdt in dat inwoners deelnemen aan het maatschappelijke leven door sociale contacten te onderhouden, recreatief en cultureel te participeren, door een opleiding te volgen, door deel te nemen aan het verenigingsleven, deel te nemen aan vrijwilligerswerk, actieve deelname aan buurtactiviteiten en mantelzorg te verrichten. Het thema maatschappelijke participatie richt zich op het activeren van de groep inwoners die nu niet of onvoldoende meedoet in de samenleving. Op de onderwerpen waar overlap is met het thema maatschappelijke participatie wordt dan ook gezamenlijk opgetrokken.

Overige beleidsterreinen

Ook op andere beleidsterreinen wordt er samenwerking gezocht. Hier wordt onder andere gedacht aan gebiedsregie, werk, SROI en participatie.

¹³ <https://www.movisie.nl/kunst-zorg-welzijn>

5. Sturen op de uitvoering

In dit hoofdstuk wordt omschreven hoe de samenwerking in het Welzijnsveld is vormgegeven en hoe er wordt gestuurd op resultaten.

5.1 De samenwerking in het Welzijnsveld

Welzijnswerk wordt gedragen door alle partners in het sociaal domein in Rijswijk; maatschappelijke partners, vrijwilligers, mantelzorgers, inwoners, bewonersorganisaties en de gemeente. Binnen het partnerschap gaan we uit van een relatie die zich kenmerkt door opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.

Opdrachtgever

De gemeente is opdrachtgever voor het welzijnswerk op het niveau van de uitgangspunten en doelstellingen. De gemeente formuleert het 'wat'.

Opdrachtnemer

De samenwerkingspartners, als opdrachtnemer, geven aan hoe en op welke wijze zij het afgesproken resultaat gaat bereiken. De partner is van het 'hoe', afgestemd op de mogelijkheden en behoeften van inwoners. Zij werkt vervolgens met haar inzet en activiteiten aan het behalen van de gestelde doelen en resultaten. De opdrachtnemer legt inhoudelijke en financiële verantwoording af aan de opdrachtgever.

Denken en werken vanuit resultaat en maatschappelijk effect vraagt om ondernemende partner(s) die inspelen op trends en ontwikkelingen. Wij verwachten dat deze partner(s) zoeken naar innovatieve oplossingen en slim samenwerken met scholen, bedrijven, sociale ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners om de resultaten te behalen.

Opdracht en sturing

Opdrachten worden op hoofdlijnen geformuleerd. De gemeente stuurt op resultaten en maatschappelijke effecten in relatie tot de doelstellingen. Op het terrein van welzijnswerk in Rijswijk is er het afgelopen jaar ervaring opgedaan met sturing op resultaat. Daar waar in het verleden werd gestuurd op input/ throughput is er nu een slag gemaakt naar sturing op resultaat en gewenst maatschappelijke effect. Om de doelstellingen in deze nota te bereiken wordt van maatschappelijke partners verwacht dat zij waar nodig signaleren, doorverwijzen en samenwerken. Met de maatschappelijke partners worden concrete afspraken gemaakt over de te bereiken KPI's. Onderzocht wordt welke partijen hierin gespecialiseerd zijn om dit in Rijswijk op te kunnen zetten. In het coalitieakkoord 2019-2022 is afgesproken dat de gemeente inzet op resultaatgericht werken.

Coalities

Een coalitie is een samenwerkingsverband van maatschappelijke organisaties en partners, die ieder op eigen wijze een maatschappelijke rol spelen om één of meerdere thema's uit deze nota op te pakken. Er moeten coalities worden gevormd tussen partners om versnippering en overlap tegen te gaan en samenwerking te bevorderen. Tijdens de welzijnsbijeenkomst van 10 september 2020 zijn de eerste stappen gezet tot het vormen van verschillende coalities. Hierin neemt de gemeente in beginsel de regie. In de vervolgbijeenkomst op 15 oktober 2020 is hier verdere invulling aan gegeven. Dit wordt meegenomen en verwerkt in de uitvoeringsagenda.

5.2 Hoe te sturen op resultaten?

Het Welzijnsveld moet aansluiten op de genoemde visie, doelstellingen en uitgangspunten. Het belang van de inwoners, de gestelde doelen en gewenste resultaten centraal staan. De maatschappelijke organisaties en partners zijn aan zet en de gemeente Rijswijk heeft daarbij

een regisserende en faciliterende rol. De noodzaak van deze werkwijze is ontstaan doordat de vraag naar ondersteuning door de inwoners is toegenomen.

Hierbij is het van belang dat de gemeente, maatschappelijke partners, ondernemers, vrijwilligers, mantelzorgers én inwoners in één of meerdere coalitie(s) gaan samenwerken;

- Inwoners mogen en moeten van een afhankelijke rol naar een proactieve rol bewegen;
- Maatschappelijke partners mogen en moeten van een inspannings-/activiteitengerichte werkwijze over naar een resultaat- en doelgerichte werkwijze;
- De gemeente moet over naar een meer faciliterende rol, waarbij zij met het beleid niet alleen kaders stellen maar ook de geschikte randvoorwaarden creëren.

Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Versterken en faciliteren van vrijwillige inzet en mantelzorg;
- Collectieve voorzieningen boven individuele voorzieningen;
- Een samenhangend ondersteuningsaanbod dicht bij de inwoners op wijkniveau;
- Zorg op het juiste (zwaarte) niveau;
- Coalitievorming met en tussen partners;
- Het meten van de gerealiseerde doelstellingen.

6 Financiën

In het Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022 is de ambitie vastgelegd om meer in te zetten op het welzijn van inwoners. In de te vormen coalities worden de bestaande activiteiten bekeken en wordt er nagegaan hoe we overlap en versnippering kunnen tegengaan. Er wordt per thema een coalitie gevormd en hierbij wordt samenwerking gestimuleerd.

Benodigde middelen 2021 tot en met 2028

Om uitvoering te geven aan de Brede Welzijnsnota zijn er structurele financiële middelen nodig die zijn opgenomen in de begroting. Het benodigde budget is geraamd op € 400.000,-- in 2021 en € 450.000,-- voor 2022 en de hierop volgende jaren (per jaar). Dit wordt ingezet om er voor te zorgen dat er meer mensen in Rijswijk vrijwilliger worden en/of blijven, actief zijn, lid zijn en/of worden van een vereniging, er minder overbelaste mantelzorgers zijn, de sociale eenzaamheid onder de inwoners afneemt, buitensluiting en discriminatie voorkomen wordt en het verenigingsleven ondersteund wordt.

Begroting

Onderstaand een globale weergave van de begroting voor 2021. De specifieke begroting wordt uitgewerkt in de uitvoeringsagenda.

Campagne en vorming coalities op alle thema's	€ 60.000,--
Inzet op eenzaamheid	€ 170.000,--
Flatcoach	€ 30.000,-
Inzet op mantelzorg	€ 50.000,--
Inzet op vrijwilligerswerk	€ 50.000,--
Inzet op inclusie	€ 40.000,--

Uitvoeringsagenda

De specifieke financiële gevolgen van deze nota komen pas in beeld bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma. In de uitvoeringsagenda worden de uitgaven gespecificeerd.

Bijlage 1

- Onderstaande organisaties en/of partijen waren met één of meerdere personen vertegenwoordigd op de Welzijnsbijeenkomst op **31 oktober 2019**:

Adviesraad sociaal domein, Bewonersorganisatie De Strijp, Bewonersorganisatie Muziekbuur, Bewonersorganisatie Steenvoorde Zuid, Operatie Steenbreek, Dames Vitaal, GGD Haaglanden, Goodwillwerk Leger des Heils regio Den Haag, Haaglanden Beweegt, Sportpark Prinses Beatrix, Nivon, Cardia, Rijswijks Dagblad, Rijswijkse Uitdaging, RMO Haaglanden, Roze Ouderen Rijswijk, SBB, Scouting Martin Luther King, Scoutinggroep De Jaguars, Stichting Vier het Leven, Te Werve Bridge, VBS, Mantelzorgorganisatie Haaglanden, Voetbalvereniging KRSV Vredenburg, Vrijwilligers Terminale Zorg, Weggeefwinkel Rijswijk, Welzijn Rijswijk, ZorgMies regio Delft e.o., Rijswijk Wonen, Fotoclub F70, Turn- en Gymnastiekvereniging VDO-Turnlust, ambtenaren van de Gemeente Rijswijk en diverse Raadsleden (Wij. Rijswijk, Rijswijks Belang, Groen Links, CDA, PvdA, BVR en D66).

- Onderstaande organisaties en/of partijen waren met één of meerdere personen vertegenwoordigd op de Welzijnsbijeenkomst op **10 september 2020**:

Adviesraad sociaal domein, Rijswijks Dagblad, Nivon Natuurvrienden, Gezond Natuur Wandelen Rijswijk, Stichting iDb, KBO Rijswijk, Welzijn Rijswijk, Rijswijk Wonen, BVV Beachlife, Cardia Onderwaterhof, Sportief Besteed Groep, Jeugd Interventie Team, Vrijwilligers Terminale Zorg, Haaglanden Beweegt, Stichting Rijswijkse Kinderopvang, Roze Ouderen Rijswijk, Bewonersorganisatie Steenvoorde Zuid, Leger des Heils, Spel aan Huis, huisarts, Vier het Leven, Roshni, Bewonersorganisatie Steenvoorde Noord, Buddy Netwerk, Resto van Harte, Bewonersorganisatie Muziekbuur, PUUR Fitness Sport Fysiotherapie, ambtenaren van de Gemeente Rijswijk en diverse Raadsleden (PvdA, D66, CDA,).

